

APPLIED HISTORY JOURNAL OF MERONG MAHAWANGSA

<https://e-journal.uum.edu.my/index.php/ahjmm>

How to cite this article:

Siti Nurkhalida Md Ariff, Phat a/l Awang Deng & Yusniza Yaakub. (2023). Pembentukan perpaduan di Malaysia melalui nilai budaya dalam animasi Upin dan Ipin. *Applied History Journal of Merong Mahawangsa*, 1, 82-94. <https://doi.org/10.32890/ahjmm2023.1.6>

PEMBENTUKAN PERPADUAN DI MALAYSIA MELALUI NILAI BUDAYA DALAM ANIMASI UPIN DAN IPIN

(Unity Formation in Malaysia Through Cultural Values in Upin and Ipin Animation)

¹Siti Nurkhalida Md Ariff, ²Phat a/l Awang Deng & ³Yusniza Yaakub

¹Awang Had Salleh Graduate School, Universiti Utara Malaysia, Malaysia

^{2&3}Pusat Pengajian Bahasa, Tamadun dan Falsafah,
Universiti Utara Malaysia, Malaysia

¹*Corresponding author: khalidaariff@gmail.com*

Received: 1/2/2023

Revised: 31/5/2023

Accepted: 26/6/2023

Published: 31/7/2023

ABSTRAK

Tidak dapat dinafikan lagi bahawa perpaduan kaum di Malaysia belum lagi utuh. Perasaan curiga antara kaum masih lagi wujud kerana sesetengah masyarakat yang terpengaruh dengan sentimen perkauman yang sering diujahkan oleh pihak-pihak tertentu termasuklah ahli politik. Hal ini telah menyebabkan masyarakat di Malaysia kurang memahami budaya masyarakat lain malah takut untuk bergaul dengan kaum lain. Kepelbagaian budaya di Malaysia perlu diraikan oleh setiap masyarakat di Malaysia dengan berusaha untuk memahami budaya kaum lain. Animasi Upin dan Ipin memainkan peranan dalam mempromosikan budaya majmuk di Malaysia dengan memaparkan perasaan kasih sayang dan keharmonian rakyat Malaysia, malah telah diangkat sebagai duta mahabbah. Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti dan menganalisis nilai-nilai pendidikan budaya yang terdapat dalam animasi Upin dan Ipin yang dapat membantu dalam membentuk perpaduan di Malaysia terutamanya dalam kalangan kanak-kanak. Kajian berbentuk kualitatif ini menggunakan kaedah analisis kandungan sebagai reka bentuk kajian untuk menyerlahkan nilai pendidikan budaya dalam animasi Upin dan Ipin berdasarkan pandangan Teori Sosiologi. Hasil kajian mendapati bahawa nilai budaya yang terdapat dalam animasi Upin dan Ipin memberikan pengetahuan

yang baharu tentang kepelbagaian budaya di Malaysia, serta penting sebagai satu usaha memupuk perpaduan di Malaysia.

Kata kunci: Kebudayaan, animasi, perpaduan, Upin dan Ipin, teori sosialisasi.

ABSTRACT

It can't be denied that racial unity in Malaysia is not perfectly intact. Feelings of prejudices among races still exist due to the influences of racial sentiments that often argued by certain parties including politicians. This has created lack of understanding among Malaysian regarding other culture and even afraid to mingle with other races. Cultural diversity needs to be celebrated by every community in Malaysia through understanding of the culture of every Malaysian. Upin and Ipin animations play a role in promoting pluralistic culture in Malaysia by displaying the feelings of love and harmony as Malaysians, and have even been appointed as ambassadors of love. Therefore, this study aims to identify and analyze the values of cultural values found in Upin and Ipin animation that can assist forming unity in Malaysia especially among children. This qualitative study uses the content analysis method as a research design to highlight the value of cultural values in Upin and Ipin animation based on the view of Socialization Theory. The results of the study found that the cultural values found in Upin and Ipin animation provide new knowledge about cultural diversity in Malaysia, as well as being important as an effort to gain unity in Malaysia.

Keywords: Culture, animation, unity, Upin and Ipin, socialization theory.

PENGENALAN

Kewujudan pelbagai budaya di Malaysia sejak sebelum merdeka menuntut masyarakat supaya mempunyai kesedaran dan pengetahuan terhadap kepelbagaian ini. Jamaliah Jamaludin (dalam Norafiza Jaafar, 2020) mengatakan bahawa perpaduan kaum di Malaysia belum lagi utuh kerana perasaan curiga antara kaum masih lagi wujud. Hal ini kerana sesetengah masyarakat mudah terpengaruh dengan sentimen perkauman yang sering dibangkitkan oleh pihak-pihak tertentu termasuklah ahli politik. Oleh itu, masyarakat Malaysia secara umumnya masih kurang memahami budaya lain, malah takut untuk bergaul rapat sesama mereka. Perkara ini berbeza dengan pandangan ramai yang menegaskan bahawa kepelbagaian budaya di Malaysia perlu diraikan, dan setiap warganegara Malaysia sepatutnya berusaha untuk memahami budaya kaum lain (Norafiza Jaafar, 2020). Generasi muda perlu dipupuk supaya mereka dapat menghayati konsep perpaduan, iaitu melalui penerimaan terhadap keunikan dan kepelbagaian budaya di negara ini. Justeru, generasi muda perlu dihebahkan dengan kepentingan perpaduan, perpaduan sosial dan perdamaian, dapat hidup bersama-sama, serta saling menghormati. Oleh itu, rasa kepunyaan perlu diterapkan dalam diri kanak-kanak supaya dapat memupuk generasi muda menjadi warganegara yang bertanggungjawab dan matang (Tan Sri Lee Lam Thye, 2018).

Demi masa depan negara, perpaduan dan keharmonian perlu diterapkan dalam budaya dan memberikan lebih peluang kepada kanak-kanak serta generasi muda khasnya kanak-kanak daripada pelbagai kaum untuk berinteraksi dalam menjalin persahabatan serta persefahaman

antara satu sama lain. Usaha membina Malaysia yang bersatu dengan satu matlamat yang sama bergantung kepada tanggungjawab generasi muda masa kini sebagai pemimpin masa depan (Tan Sri Lee Lam Thye, 2017). Dalam konteks ini, animasi Upin dan Ipin dilihat sebagai bahan yang sesuai kerana persepsi positif daripada pelajar sebagai alat bantu mengajar secara interaktif (Mohd Syahman Mahdi et al., 2020). Secara tidak langsung animasi Upin dan Ipin juga dapat menjadi satu medium dalam menyebarkan budaya di Malaysia terutamanya dalam kalangan kanak-kanak.

Dr. Maszlee Malik pernah mengatakan bahawa pemupukan perpaduan dalam kalangan kanak-kanak dapat dilakukan melalui animasi Upin dan Ipin. Hal ini kerana, karakter Upin dan Ipin telah diangkat sebagai duta mahabbah yang menunjukkan keharmonian rakyat Malaysia (Bernama, 2019). Animasi ini telah menonjolkan keharmonian, kemajmukan dan mahabbah yang wujud dalam kalangan masyarakat di Malaysia. Karakter Upin dan Ipin yang kaya dengan sikap saling menghormati, sayang-menyayangi dalam kalangan pelbagai kaum telah memainkan peranan dalam mempromosikan budaya majmuk masyarakat di Malaysia (Bernama, 2019).

Oleh itu, kajian ini bertujuan untuk mengenal pasti dan menganalisis nilai-nilai pendidikan budaya dalam animasi Upin dan Ipin yang dapat membantu membentuk perpaduan di Malaysia terutamanya dalam kalangan kanak-kanak. Kajian ini berbentuk kualitatif dengan menggunakan kaedah analisis kandungan akan digunakan untuk menganalisis nilai budaya masyarakat di Malaysia yang terdapat dalam animasi Upin dan Ipin. Nilai-nilai budaya dalam siri animasi ini didapati membantu membentuk perpaduan kerana memberikan pendedahan awal kepada kanak-kanak tentang kepelbagaian bangsa dan budaya di Malaysia. Kajian yang dijalankan ini telah memilih tiga episod yang ditayangkan dalam animasi Upin dan Ipin yang mengisahkan tentang perayaan bagi tiga kaum utama yang ada di Malaysia iaitu Hari Raya Aidilfitri, Tahun Baru Cina dan Deepavali. Kajian yang dijalankan ini telah menggunakan kaedah analisis kandungan untuk mengenal pasti nilai-nilai budaya yang dipaparkan dalam ketiga-tiga episod tersebut melalui dialog-dialog yang diujarkan oleh watak-watak dalam animasi ini.

Siri animasi Upin dan Ipin yang ditayangkan oleh Les' Copaque Production Sdn. Bhd. pada 14 September 2007, sebagai siri musim pertama Upin dan Ipin telah berjaya mendapat anugerah Animasi Terbaik KLIFF 2007. Manakala filem animasi "Upin dan Ipin: Keris Siamang Tunggal" telah berjaya merangkul Anugerah Filem Cetera Terbaik dalam Festival Animasi Antarabangsa 2019. Selain itu, animasi Upin dan Ipin juga telah memenangi Anugerah *Golden Wing* dalam kategori Animasi Terbaik di *Animation Game Industry Annual Conference & Beijing Awards*. Kejayaan animasi Upin dan Ipin mendapat pelbagai anugerah ini secara tidak langsung telah membuktikan keistimewaan dan kehebatan siri animasi tersebut, dan premis inilah yang menjadi asas pemilihan animasi ini sebagai bahan kajian. Dalam kajian ini, pengkaji telah memilih tiga episod Upin dan Ipin yang bertemakan perayaan. Antaranya ialah "Raya Penuh Makna", "Pesta Cahaya dan Gong Xi Fa Cai".

SOROTAN LITERATUR

Berdasarkan kajian-kajian lalu, Azhar Hj Wahid (2018) mendapati bahawa nilai budaya dalam kalangan orang Melayu berlandaskan kepada penghidupan tradisi yang menekankan kepada kehendak sosial. Seseorang perlu membina perlakuan yang sesuai dengan nilai yang dipupuk oleh anggota masyarakatnya. Nilai sosial yang dikongsi bersama dilihat sebagai penggerak utama kepada perkembangan sesuatu masyarakat dan dianggap asas yang penting dalam pembinaan budaya Melayu. Selain itu, Pipik Asteka et al. (2019) mengatakan bahawa nilai budaya sesuai diajarkan kepada pelajar kerana mengandungi sejarah dan kebudayaan masyarakat yang boleh dimanfaatkan sebagai pengetahuan dan pengalaman belajar pelajar.

Menurut Muhamad Syahman Mahdi et al. (2021) dalam membentuk strategi pemantapan dan pengukuhan perpaduan melalui salah satu prinsip Rukun Negara iaitu Kesopanan dan Kesusilaan, elemen kesejahteraan, perpaduan, bahasa dan media massa saling berkait antara satu sama lain. Perpaduan, kefahaman dan integrasi nasional dalam setiap lapisan masyarakat berjaya ditonjolkan dalam paparan animasi Upin dan Ipin melalui sikap kesederhanaan dan bertolak ansur dalam semua kaum. Selain itu, Dahlan Abdul Ghani (2015) mengatakan bahawa animasi Upin dan Ipin jelas menunjukkan kepentingan animasi dan budaya. Mesej yang disampaikan melalui naratif, watak, latar belakang, motif atau metafora menonjolkan kepentingan yang jelas antara budaya dan perpaduan.

Selain itu, kajian yang dijalankan oleh Muhammad Sharul Fahiz Mat Ariff dan Maizatul Haizan Mahbob (2020) mendapati bahawa media animasi telah memberikan impak yang positif dalam kalangan kanak-kanak terutamanya dalam kemahiran komunikasi interpersonal. Hal ini berlaku kerana berlakunya peniruan pembelajaran sosial dari sudut dimensi mesej positif yang terkandung dalam media animasi sama ada secara verbal dan bukan verbal. Malah, Noor Aida Mahmor dan Nasihah Hashim (2015) mendapati bahawa animasi Upin dan Ipin memaparkan peranan watak wanita yang positif. Cerminan watak yang positif dalam sesebuah animasi penting kerana ia menanamkan imej yang tertentu mengenai seseorang itu dalam minda kanak-kanak yang menonton.

NILAI PENDIDIKAN BUDAYA DALAM UPIN DAN IPIN

Perbincangan dalam kajian ini menggunakan kerangka daripada pandangan Teori Sosiolisasi Vembriarto (1993) yang mengatakan bahawa sosiolisasi merupakan sebuah proses pembelajaran, iaitu proses penyesuaian seseorang dengan cara menahan atau mengubah perasaan dalam dirinya dengan mengaplikasikan cara hidup dan kebudayaan dalam masyarakatnya. Dalam proses sosiolisasi, individu mempelajari adat, idea, pola-pola, nilai dan tingkah laku dalam masyarakat. Semua sifat yang dipelajarinya dalam proses sosiolisasi disusun dan dikembangkan menjadi satu sistem kesatuan dalam diri seseorang individu tersebut.

Oleh itu, kajian ini membincangkan bagaimana pengetahuan tentang kepelbagaian budaya dalam masyarakat mampu membentuk masyarakat yang saling memahami antara satu sama lain. Kajian ini mengaplikasikan Teori Sosiolisasi Vembriarto (1993) dengan memfokuskan kepada adat dan kebudayaan yang dapat diterima bersama seperti kepercayaan, pendidikan,

dan bahasa yang ditonjolkan dalam animasi Upin dan Ipin dalam menyerlah nilai pendidikan budaya yang dapat diterapkan dalam diri kanak-kanak.

Nilai Kepercayaan dalam Perayaan Berbilang kaum

Perayaan yang diraikan tanpa mengira latar belakang kaum dan agama berjaya meningkatkan pemahaman dan rasa hormat dalam kalangan masyarakat majmuk di Malaysia malah ia juga merupakan kunci kepada keamanan dan keharmonian sesebuah negara yang mempunyai pelbagai kaum dan agama justeru menjadi asas kepada pembangunan negara (Nazura Ngah, 2017). Terdapat pelbagai nilai kepercayaan yang berkaitan dengan tiga kaum utama di Malaysia iaitu Melayu, Cina dan India yang ditekankan dalam animasi ini. Nilai kepercayaan yang dapat dilihat dalam ketiga-tiga episod ini ialah kepercayaan berkaitan perayaan yang disambut oleh setiap kaum di Malaysia. Menurut Tan Sri Lee Lam Thye perayaan tahunan seperti Aidilfitri, Krismas, Deepavali dan Tahun Baru Cina merupakan perayaan yang dapat dimanfaatkan oleh semua kaum bagi memupuk keharmonian, keamanan dan perpaduan di Malaysia. Antara nilai kepercayaan yang ditekankan dalam animasi Upin dan Ipin ialah kepercayaan dalam perayaan Aidilfitri, Tahun Baru Cina dan Deepavali.

Kepercayaan dalam Islam yang ditekankan dalam episod Raya Penuh Makna dapat dilihat apabila Tok Dalang telah memberi nasihat kepada Upin, Ipin, Fizi dan Ehsan tentang puasa. Selain itu, Opah juga turut menceritakan tentang malam Lailatul Qadar kepada Upin dan Ipin. Sebagai contohnya,

Tok Dalang: Puasa bukan saja mengajar kita menahan lapar, ia juga mengajar kita menahan nafsu. Jadi, jangan tamak.

(Raya penuh makna, 1.12)

Pada bulan Ramadan, masyarakat Melayu yang beragama Islam akan menjalani ibadah puasa selama sebulan. Seperti yang dikatakan oleh Tok Dalang, bagi umat Islam, puasa bukan sekadar menahan lapar dan dahaga, tetapi turut juga meninggalkan perkataan serta perbuatan yang keji dan dusta. Oleh itu, penting bagi setiap orang yang berpuasa untuk menjaga ibadah puasanya supaya ibadah puasa tersebut sah dan mendapat pahala.

Opah: Ya, dan di malam ganjil pada 10 malam terakhir ni carilah malam Lailatul Qadar

Upin & Ipin: Lailatul Qadar?

Kak Ros: Ya. Malam yang lebih baik dari seribu bulan.

Upin & Ipin: Oh!

Ipin: Cuba berpuasa, kurangkan bermain

Upin: Banyakkan beribadah

(Raya penuh makna, 5.06)

Selain itu, dalam bulan Ramadan juga terdapat satu malam yang lebih baik dari seribu bulan. Malam Lailatul Qadar ialah malam perayaan bagi umat Islam kerana pada malam tersebut kitab al-Quran telah diturunkan. Lailatul Qadar berlaku pada 10 hari terakhir daripada malam ganjil pada bulan Ramadan. Opah dan Kak Ros telah mengingatkan Upin dan Ipin tentang malam Lailatul Qadar supaya mereka bersama-sama dapat memperbanyakkan ibadah dan kurangkan bermain.

Bagi nilai kepercayaan kaum Cina pula dapat dilihat melalui penerangan yang diberikan oleh Opah kepada Upin dan Ipin mengenai makan besar yang akan dilakukan oleh semua kaum Cina dalam menyambut Tahun Baru Cina. Selain itu, Uncle Ah Tong juga telah menceritakan kepada Upin dan Ipin mengenai 'Nian' dan 'Ong' dalam kepercayaan orang Cina. Sebagai contohnya,

Upin: Opah, Mei Mei kata dia nak balik kampung. Ada makan besar

Opah: Memang. Malam Tahun Baru Cina. Semua ahli keluarga akan berkumpul dengan keluarga mereka untuk makan besar. Makan besar ni besar maknanya untuk orang Cina. Ia merapatkan hubungan antara ahli keluarga yang jarang-jarang dapat berjumpa.

(Gong Xi Fa Cai, 4.10)

Dalam kepercayaan kaum Cina, Tahun Baru Cina tidak akan lengkap sekiranya tiada jamuan makan besar bersama keluarga. Makan besar bersama keluarga bukan sahaja membawa tuah tetapi turut mempunyai nilai simboliknya. Setiap hidangan mempunyai simbolik yang berbeza. Sebagai contohnya, ikan melambangkan kemewahan dan rezeki. Udang pula membawa keriangian bersama keluarga. Makan besar juga dapat mengeratkan hubungan dengan saudara mara yang sudah lama tidak berjumpa (Anthea Yap, 2017).

Uncle Ah Tong: Ong ah, lu, lu tak tau ka? Haa, dengar ini cerita. Tiap-tiap musim bunga ada satu malam. Semua olang mesti takut

Ipin: kenapa

Uncle Ah Tong: Sebab ada nian

Upin: Hah! Tadi ong, sekarang nian. Nian tu apa?

Uncle Ah Tong: Dengar dulu lah. Nian ah, satu raksasa yang suka makan budak. Macam bunuh orang lah.

(Gong Xi Fa Cai, 8.09)

Upin: Oh! Nian takut warna merah dengan bunyi bising

Uncle: Betul-betul. itu pasal Tahun Baru Cina banyak merah, banyak bising. Mesti bakar mercun, jadi, itu benda-benda jahat ah, tak masuk rumah. Tak kacau orang loh.

Upin: Tapi uncle. Ong tu apa?

Uncle Ah Tong: Tahun Baru Cina ah, lu pakai baju warna merah, lu punya rumah banyak warna merah, kasi gantung ini punya chun nian. lu banyak nasib baik. Banyak ong loh, mau beli ka.

(Gong Xi Fa Cai, 9.49)

Dalam kepercayaan kaum Cina, aktiviti bermain mercun dan memakai pakaian berwarna merah adalah untuk menghalau raksasa yang bernama Nian. Menurut cerita mitos, pada hari pertama Tahun Baru Cina seekor raksasa akan datang kemudian mengorbankan haiwan ternakan dan kanak-kanak. Satu hari, penduduk kampung ternampak Nian yang takut dengan seorang kanak-kanak memakai pakaian berwarna merah. Oleh itu, pada setiap Tahun Baru Cina mereka akan memasang tanglung berwarna merah dan memakai pakaian berwarna merah (Jessabell Soo, 2014).

Selain itu, Mei Mei juga turut menceritakan perbuatan yang boleh mendapatkan ‘Ong’ ketika perayaan Tahun Baru Cina antaranya ialah tidak boleh menyapu sampah, makan limau yang dikupas oleh Naga. Sebagai contohnya,

Ipin: Eh, dah kupas. Boleh makan ke?

Mei Mei: Boleh. Banyak ong. Tak mau bagi saya

Ipin: Eh!

(Gong Xi Fa Cai, 16.32)

Fizi: Habis sepah rumah kau Mei Mei

Upin: Tak pe. Nanti sapulah. Kan Mei Mei

Mei Mei: Tak boleh sapu. Ini semua ong.

(Gong Xi Fa Cai, 17.44)

Dalam kepercayaan kaum Cina limau mandarin amat sinonim dengan Tahun Baru Cina. Dalam bahasa kantonis, buah limau mandarin dipanggil ‘kam’ yang bermaksud emas. Jadi, limau mandarin yang dihidangkan pada Tahun Baru Cina melambangkan limpahan kekayaan kepada masyarakat Tiong Hua. Selain itu, mereka juga tidak dibenarkan untuk menyapu sampah kerana perbuatan tersebut dipercayai menghalau tuah (Tan Su Lin, 2014).

Bagi kepercayaan kaum India pula dapat dilihat dalam episod Pesta Cahaya. Episod ini menunjukkan Uncle Muthu menyambut perayaan Deepavali. Dalam episod ini, terdapat nilai kepercayaan kaum India dalam menyambut perayaan Deepavali seperti kepentingan cahaya yang dinyalakan dan juga pembuatan kolam di rumah orang India semasa perayaan Deepavali. Sebagai contohnya,

Upin: Uncle Muthu sedih sangat.

Opah: Mestilah sedih. Setiap kali Deepavali, Muthu mesti nyalakan lampu.

Satu rumah dia bercahaya

Upin: Oh! Jadi, kalau tak pasang pelita. Tak ada cahaya, tak boleh sambut Deepavali ke Opah?

Opah: Bukan tak boleh, tapi tak meriah lah. Bagi orang Hindu cahaya melambangkan kehidupan, kebaikan, kemenangan dan kegembiraan.

Upin, Ipin tahu kan Deepavali tu perayaan cahaya

Upin: Baru ni tahu. Sebab opah cakap

(Pesta cahaya, 12.02)

Dalam kepercayaan kaum India, perayaan Deepavali bermula dengan peristiwa Dewa Krishna membunuh roh jahat, Nakarasura. Selepas kejadian tersebut seluruh penduduk kampung meraikan kemenangan dengan menyalakan lampu serta berpesta. Terdapat pelbagai lagi versi mitos yang dikaitkan dengan kewujudan perayaan Deepavali. Tidak dapat dinafikan bagi masyarakat India, cahaya menumpaskan kejahatan serta kegelapan (Arfa Yunus, 2012).

Ipin: Uncle kenapa buat kolam. Depan pintu pulak tu

Uncle Muthu: Biasalah. Kolam dibuat depan pintu. Ia tanda selamat dan rahmat supaya semua isi rumah mendapat kesejahteraan.

(Pesta Cahaya, 15.26)

Dalam kepercayaan kaum India, kolam dihasilkan untuk memberi makanan kepada burung dan serangga yang berada di sekitar rumah. Agama Hindu mengalakkan pengikutnya untuk berbuat kebajikan kepada semua termasuklah haiwan. Kolam juga membawa kesejahteraan, kekayaan dan juga kemakmuran menurut kaum India (Nizha Perlaswamy, 2018).

Nilai Pendidikan Hidup Bermasyarakat

Selain itu, nilai pendidikan juga turut diterapkan dalam animasi Upin dan Ipin sebagai contohnya, menghormati orang tua, meraikan kepelbagaian budaya dan juga semangat setia kawan yang berbilang kaum. Dua asas hubungan yang diajarkan dalam Islam ialah hubungan manusia dengan Allah dan hubungan manusia dengan manusia. Masyarakat yang hidup di bumi ini perlu menghormati antara satu sama lain (Mazarul Hasan et al., 2019). Sebagai contohnya,

Ipin: Opah, Opah. Kita orang ikut uncle ye?

Upin: Boleh Opah?

Opah: Pergilah. Baik-baik. Jangan nakal.

(Pesta Cahaya, 8.00)

Kak Ros: Atuk nak makan apa?

Tok Dalang: Apa-apa pun boleh. Atuk tak kisah.

Ipin: Eh! Kenapa atuk sedih.

Tok Dalang: Ya lah. Lepas ni atuk nak makan dengan siapa?

Ipin: Atuk jangan sedih

Upin: dengan kita orang la

Ipin: Datang je. Boleh kan Opah?

(Raya Penuh Makna, 11.27)

Berdasarkan contoh-contoh tersebut, nilai menghormati orang tua dapat dilihat apabila Upin dan Ipin akan meminta izin daripada Opah untuk mengikut Uncle Muthu. Selain itu, dalam episod Raya Penuh Makna, Tok Dalang bersedih kerana perlu beraya seorang pada tahun ini kerana anak dan cucunya tidak dapat pulang ke kampung. Upin dan Ipin telah memujuk Tok Dalang dengan mengajaknya beraya bersama mereka. Islam sangat menitikberatkan adab-adab dalam berkomunikasi sesama manusia tidak kira sama ada sesama Islam atau bukan Islam. Individu bukan sahaja dituntut untuk memuliakan ibu dan bapa malah turut juga dituntut untuk memuliakan orang lebih berusia daripadanya walaupun bukan daripada keturunan atau darah dagingnya (Muhammad Mushfique, 2019).

Selain itu, nilai meraikan kepelbagaian budaya dapat dilihat dalam watak-watak Upin dan Ipin yang bersama-sama merayakan perayaan Aidilfitri, Deepavali dan juga Tahun Baru Cina. Perdana Menteri Malaysia, Tan Sri Muhyiddin Yassin (2020) menyeru rakyat Malaysia untuk meraikan kepelbagaian kaum dan agama di Malaysia dengan menjadikan kepelbagaian itu sebagai satu kekuatan dalam membina negara. Sebagai contohnya,

Ehsan: Ha. Sama ja lah. Esok korang pergi beraya rumah Mei Mei tak?

Upin: Mestilah. Tak sabar ni.

Ipin: Betul-betul

Ehsan: Oh! Tak sabar nak pakai baju raya Cina.

(Gong Xi Fa Cai, 13.26)

Ehsan & Fizi: Assalamualaikum
Mei Mei: Upin
Upin: Kawan-kawan dah sampai
Mei Mei: Kami datang nak raya.

(Raya Penuh Makna, 17.22)

Uncle Muthu: Mari masuk, masuk.
Ehsan: Eh! Atuk dah ada. Cepatnya.
Tok Dalang: A'ah! Sebelum korang datang baik atuk datang dulu
Uncle Ah Tong: Ya lah. Nanti makanan habis.

(Pesta Cahaya, 15.59)

Dalam episod Gong Xi Fa Cai nilai ini dapat dilihat apabila Ehsan menelefon Upin dan Ipin kerana teruja untuk merayakan perayaan Tahun Baru Cina dan tidak sabar untuk memakai baju raya Tahun Baru Cina. Nilai meraikan kepelbagaian budaya dapat dilihat apabila Ehsan memakai 'samfoo' yang berwarna emas. Hal ini secara tidak langsung menunjukkan Ehsan meraikan kepelbagaian malah turut juga menghormati kepercayaan bangsa asing. Selain itu, semasa perayaan Aidilfitri juga menunjukkan kawan-kawan Upin dan Ipin iaitu Ehsan, Mei Mei, Jarjit, dan Fizi datang beraya di rumah Upin dan Ipin. Selain itu, dalam episod Pesta Cahaya juga dapat dilihat Upin, Ipin dan rakan-rakan merayakan Deepavali di rumah Uncle Muthu bersama dengan Tok Dalang dan Uncle Ah Tong. Dalam ketiga-tiga episod perayaan yang dipilih jelas dapat dilihat bahawa semua kaum dalam animasi ini saling meraikan kepelbagaian perayaan dan kebudayaan antara satu sama lain. Perkara begini sewajarnya dijadikan normalisasi untuk masyarakat majmuk di Malaysia pada masa kini bagi mengelakkan jurang perkauman.

Selain itu, nilai pendidikan setia kawan tanpa mengira bangsa dapat dilihat dalam watak-watak yang terdapat dalam animasi ini. Animasi Upin dan Ipin merupakan satu usaha yang sangat baik dalam menyemai semangat perpaduan sama ada di Malaysia, Brunei, Indonesia mahupun Singapura. Hal ini kerana, kanak-kanak akan dapat melihat keadaan kehidupan masyarakat berbilang kaum yang telah lama wujud di persekitaran mereka (Muhamad Syahman Mahdi et al., 2021). Upin, Ipin dan rakan-rakannya mempunyai hubungan yang erat walaupun mereka berbilang bangsa, kaum dan kepercayaan. Sebagai contohnya,

(Telefon berdering)
Ehsan: Kawan-kawan. Susanti
Mei Mei: Mana-mana
Susanti: Hello
Mei Mei: Hai
Jarjit: Hai
Fizi: Buat apa tu?
Susanti: Selamat lebaran semua. Aku senang sangat menyambut lebaran sama kakek dan semua saudara-saudara di sini.
Mei Mei: Susanti, jangan lupa balik.

(Raya Penuh Makna, 19.24)

Dalam episod Raya Penuh Makna, Susanti telah pulang ke kampungnya di Indonesia untuk merayakan Aidilfitri bersama keluarganya di sana. Mereka telah menelefon secara *video call* untuk sama-sama merayakan Aidilfitri walaupun berada jauh. Hal ini secara tidak langsung menunjukkan semangat setia kawan yang tinggi di antara mereka apabila mereka tidak lupa untuk berhubung dan bersama-sama merayakan Hari Raya walaupun secara maya.

Upin: Inilah namanya kolam kawan-kawan

Mei Mei: Betul-betul saya suka, saya suka

Susanti: Asik

Ipin: Betul-betul

(Pesta Cahaya, 7.06)

Selain itu, dalam episod Pesta Cahaya pula, Upin dan Ipin telah menolong Dewi, Mei Mei dan Susanti yang sedang membuat kolam di atas pondok untuk menghalau Rembo iaitu ayam jantan yang suka mengganggu mereka membuat kolam. Hasilnya, mereka telah berjaya menyiapkan kolam yang bercorak muka mereka berlima dan menamakan kolam tersebut kolam kawan-kawan. Mereka saling bantu membantu antara satu sama lain menunjukkan sikap yang perlu dicontohi oleh penonton terutamanya kanak-kanak. Walaupun mempunyai latar belakang yang berbeza, mereka tidak kekok bermain bersama-sama.

Nilai Perpaduan Melalui Bahasa

Nilai bahasa juga dapat dilihat dalam animasi Upin dan Ipin. Bahasa memainkan peranan yang penting sebagai agen perpaduan. Bahasa Melayu merupakan bahasa yang digunakan oleh semua masyarakat di Malaysia. Tidak ada paksaan untuk masyarakat di Malaysia menggunakan bahasa Melayu. Namun, sekiranya menggunakan bahasa lain selain bahasa Melayu komunikasi tidak akan dapat berlangsung dengan berkesan kerana tidak semua masyarakat di Malaysia tahu berbahasa asing. Sebagai contohnya,

Jarjit: (Makan samosa)

Upin&Ipin: Eh! Jarjit

Mei Mei: Mana boleh makan depan orang berpuasa. Berdosa

Jarjit: Dua tiga kuih samosa, Saya berdosa

(Raya Penuh Makna, 9.04)

Ipin: Sedapnya. Manis

Mei Mei: Makanlah. Rumah saya ada banyak lagi. Tahun Baru Cina maa.

(Gong Xi Fa Cai, 2.13)

Bahasa Melayu telah digunakan dalam animasi Upin dan Ipin. Malah, setiap watak yang terdapat dalam animasi ini juga menggunakan bahasa Melayu tidak kira bangsa mereka seperti Mei Mei, Uncle Muthu dan juga Uncle Ah Tong. Malah, watak Jarjit ditonjolkan sebagai seorang kanak-kanak yang suka berpantun ketika berbicara dengan rakan-rakannya.

KESIMPULAN

Kesimpulannya, nilai budaya yang terdapat dalam animasi Upin dan Ipin dapat memberikan pengetahuan yang baharu kepada kanak-kanak tentang kepelbagaian budaya yang ada di Malaysia sebagai salah satu usaha dalam membentuk perpaduan di Malaysia. Selain itu, melalui nilai pendidikan budaya yang diterapkan dalam animasi ini akan dapat membantu kanak-kanak untuk lebih memahami tentang keadaan persekitaran mereka terutamanya perihal yang berkaitan dengan adat dan kepercayaan yang pelbagai di Malaysia. Malah, melalui animasi Upin dan Ipin juga, kanak-kanak akan dapat mempelajari cara hidup bermasyarakat justeru mengaplikasikannya dalam kehidupan seharian mereka. Imej positif yang ditonjolkan dalam animasi ini akan dapat memberikan pendapat yang positif kepada kanak-kanak tentang kehidupan bermasyarakat majmuk. Di samping itu, mereka tidak akan merasakan jurang perbezaan yang besar antara satu sama lain. Melalui cerminan kepelbagaian watak dan perwatakan daripada masyarakat majmuk yang hidup dalam keadaan aman dan penuh toleransi antara satu sama lain akan dapat membuka minda kanak-kanak yang menonton animasi ini untuk menjadikannya sebagai satu teladan dalam kehidupan bermasyarakat di Malaysia. Latar belakang masyarakat majmuk yang ditonjolkan dalam animasi Upin dan Ipin secara tidak langsung telah memberikan pendedahan awal kepada kanak-kanak tentang kepelbagaian masyarakat yang tinggal di Malaysia. Malah, melalui animasi Upin dan Ipin juga kanak-kanak yang belum pernah bergaul secara langsung dengan masyarakat lain secara lebih dekat kerana keterbatasan usia mereka yang masih muda ini akan dapat mengenali dengan lebih dekat tentang budaya-budaya yang di amalkan oleh kepelbagaian masyarakat di Malaysia kerana animasi Upin dan Ipin telah menerangkan dengan teliti tentang sesuatu kisah dan latar belakang tentang kebudayaan yang diamalkan oleh sesuatu kaum itu.

PENGHARGAAN

Penyelidikan ini tidak mendapat geran khusus dari mana-mana agensi pembiayaan di sektor awam atau komersil.

RUJUKAN

- Anthea Yap. (2017). *Makan besar Tahun Baru Cina kaya dengan simbolik*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/makan-besar-tahun-baharu-cina-kaya-dengan-simbolik-130106>.
- Arfa Yunus. (2012). *Pesta cahaya, sambutan sarat dengan tradisi*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/pesta-cahaya-sambutan-sarat-dengan-tradisi-848>.
- Azhar Hj. Wahid. (2018). Etos dan nilai budaya dalam 100 pepatah pepitih Melayu Siti Zainon Ismail. *Jurnal Seni dan Pendidikan Seni*. 6(1), hal. 95-101.
- Bernama. (2019). *Karakter Upin dan Ipin diangkat sebagai duta mahabbah-Maszlee*. Capaian pada 2 Julai 2021 daripada <https://www.astroawani.com/berita-malaysia/karakter-upin-ipin-diangkat-sebagai-duta-mahabbah-maszlee-200344>
- Dahlan Abdul Ghani. (2015). Upin & Ipin: Promoting Malaysian culture values through animation. *Historia y comunicacion social*. 20(1), hal. 241-258.

- Jessabell Soo. (2014). *Dulu dan kini Sambutan Tahun Baru Cina*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://www.astroawani.com/gaya-hidup/dulu-dan-kini-sambutan-tahun-baru-cina-29017>.
- Mana Sikana. (2011). Dinamika dramatik: Tuntutan teoretis dan perlanggaran tekstual. *Jurnal Melayu*. 6(1), hal. 187-210
- Mazarul Hasan, Norazimah Zakaria & Norazilawati Abdullah. (2019). Nilai pendidikan dalam bahan pengajaran multimedia kartun animasi Upin dan Ipin untuk murid Sekolah Rendah. *International Journal of Heritage, Art and Multimedia*. 2(4), hal. 12-23.
- Muhamad Syahman Mahdi, Yusmilayati Yunos & Mohd Yuszaidy Mohd Yusoff. (2020) Penerimaan pelajar terhadap animasi Upin dan Ipin sebagai Alat Bantu Mengajar. *Jurnal Melayu Sedunia*. 3(1), hal. 48-78.
- Muhamad Syahman Mahdi, Yusmilayati Yunos & Mohd Yuszaidy Mohd Yusoff. (2021). Strategi pemantapan perpaduan menerusi animasi Upin dan Ipin. *Malaysia Journal of Society and Space*. 17(2), hal. 366-374.
- Muhammad Mushfique Ahmad Ayoup. (2019). *Irsyad Al-Hadith Siri ke-433: Balasan memuliakan orang tua*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://muftiwp.gov.my/artikel/irsyad-al-hadith/3786-irsyad-al-hadith-siri-ke-433-balasan-memuliakan-orang-tua>
- Muhammad Sahrul Fahiz Mat Ariff & Maizatul Haizan Mahbob. (2020). Impak media animasi terhadap kemahiran interpersonal kanak-kanak. *Jurnal Wacana Sarjana*. 4(4), 1-11.
- Nizha Perlaswamy. (2018). *5 perkara menarik mengenai 'kolam' yang ramai tak tahu*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://www.freemalaysiatoday.com/category/bahasa/2018/11/02/5-perkara-menarik-mengenai-kolam-yang-ramai-tak-tahu/>
- Norafiza Jaafar. (2020). *Fahami budaya pelbagai kaum*. Capaian pada 2 Julai 2021 daripada <https://www.sinarharian.com.my/article/70954/KHAS/>
- Noor Aida Mahmor & Nasihah Hashim. (2015). Citra wanita Melayu dalam cerita animasi kanak-kanak Upin dan Ipin. *Journal of Education and Social Science*. 2(1), 137-149.
- Nazura Ngah. (2017). *Sambutan perayaan berbilang kaum, agama kunci negara aman*. Capaian pada 2 Ogos 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/01/240525/sambutan-perayaan-berbilang-kaum-agama-kunci-negara-aman>.
- Pipik Asteka, Yulia Ningsih & Suryo Ediyono. (2019). Nilai-nilai budaya dalam antologi cerpen Indonesia-Malaysia dan implementasinya sebagai bahan ajar apresiasi sastra di SMA. *Jurnal Pendidikan, Kebahasaan dan Kesastraan Indonesia*. 3(1), hal. 11-23.
- Tan Sri Lee Lam Thye. (2017). *Terap perpaduan, galak anak bergaul pelbagai kaum*. Capaian pada 2 Julai 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/taxonomy/term/61/2017/02/252640/terap-perpaduan-galak-anak-bergaul-pelbagai-kaum>
- Tan Sri Lee Lam Thye. (2018). *Memupuk perpaduan dan patriotisme*. Capaian pada 3 Julai 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/rencana/surat-pembaca/2018/09/469640/memupuk-semangat-perpaduan-dan-patriosme>
- Tan Sri Lee Lam Thye. (2017). *Sambutan perayaan berbilang kaum, agama kunci negara aman*. Capaian pada 3 Julai 2021 daripada <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/01/240525/sambutan-perayaan-berbilang-kaum-agama-kunci-negara-aman>
- Tan Su Lin. (2014). *Adat resam dan pantang larang Tahun Baru Cina*. Capaian pada 3 Ogos 2021 daripada <https://www.astroawani.com/gaya-hidup/adat-resam-dan-pantang-larang-tahun-baru-cina-29179>

Tan Sri Muhyiddin Yassin. (2020). *Jadikan kepelbagaian kaum dan agama kekuatan untuk bina negara*. Capaian pada 5 Julai 2021 daripada <https://www.pmo.gov.my/ms/2020/12/jadikan-kepelbagaian-kaum-dan-agama-kekuatan-untuk-bina-negara-pm-muhyiddin/>